

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
YVES BOT
prednesené 25. novembra 2015¹

Vec C-441/14

**Dansk Industri (DI), konajúci v mene Ajos A/S,
proti
dedičom po Karstenovi Eigilovi Rasmussenovi**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Højesteret (Najvyšší súd, Dánsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Sociálna politika — Smernica 2000/78/ES — Zásada zákazu diskriminácie na základe veku — Zásady právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery — Spor medzi jednotlivcami — Úloha vnútroštátneho súdu — Povinnosť konformného výkladu — Výklad contra legem“

1. Prejednávaný návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu zásad zákazu diskriminácie na základe veku, právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery.
2. Tento návrh bol podaný po tom, čo Súdny dvor vo svojom rozsudku Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600) rozhodol, že článok 2 a článok 6 ods. 1 smernice Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani², sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia takej vnútroštátnej právnej úprave, na základe ktorej pracovníci majúci nárok na vyplácanie starobného dôchodku svojím zamestnávateľom v rámci dôchodkového systému, do ktorého vstúpili pred dosiahnutím veku 50 rokov, nemôžu výlučne na základe tejto skutočnosti dostať osobitné odstupné určené na podporu opätovného profesijného začlenenia pracovníkov, ktorí majú v podniku odpracovaných viac než 12 rokov.
3. Účastníkmi sporu, v ktorom bol vydaný uvedený rozsudok, boli zamestnanec a zamestnávateľ vo verejnom sektore. V prejednáwanej veci sú účastníkmi konania, ktorého predmetom je vyplatenie odstupného, dve súkromné osoby, takže Súdny dvor má opäť posúdiť problematiku týkajúcu sa podmienok uplatňovania práva Únie vnútroštátnymi súdmi v sporoch medzi jednotlivcami.
4. Účastníkmi sporu v prejednáwanej veci sú Dansk Industri (DI), ktorý koná v mene spoločnosti Ajos A/S³, a dedičia po pánovi Rasmussenovi, pričom jeho predmetom je skutočnosť, že Ajos odmietla vyplatiť pánovi Rasmussenovi odstupné.

1 — Jazyk prednesu: francúzština.

2 — Ú. v. ES L 303, s. 16; Mim. vyd. 05/004, s. 79.

3 — Ďalej len „Ajos“.

5. V týchto návrhoch uvediem dôvody, pre ktoré v prejednávanej veci vnútroštátnemu súdu, ktorý prejednáva spor medzi jednotlivcami spadajúci do pôsobnosti smernice 2000/78, prináleží podať taký výklad ustanovení svojho vnútroštátneho práva, ktoré uplatňuje, aby sa mohli uplatňovať v súlade so znením a cieľom tejto smernice. Tiež vysvetlím, prečo sa domnievam, že existencia ustálenej vnútroštátnej judikatúry odporujúcej smernici 2000/78 nebráni tomu, aby vnútroštátny súd splnil túto povinnosť konformného výkladu. Okrem toho uvediem, že za okolností, o aké ide vo veci samej, zásada právnej istoty ani zásada ochrany legitímnej dôvery nebránia splneniu takej povinnosti.

I – Právny rámec

A – Smernica 2000/78

6. Podľa článku 1 smernice 2000/78 „účelom tejto smernice je ustanovenie všeobecného rámca pre boj proti diskriminácii v zamestnaní a povolanií na základe náboženstva alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie, s cieľom zaviesť v členských štátoch uplatňovanie zásady rovnakého zaobchádzania“.

7. V článku 2 tejto smernice sa uvádza:

„1. Na účely tejto smernice sa pod pojmom ‚zásada rovnakého zaobchádzania‘ rozumie, že nemá existovať žiadna priama alebo nepriama diskriminácia založená na ktoromkoľvek z dôvodov uvedených v článku 1.

2. Na účely odseku 1:

a) o priamu diskrimináciu ide, ak sa z niektorého z dôvodov uvedených v článku 1 zaobchádza s jednou osobou nepriaznivejšie ako sa v porovnateľnej situácii zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou;

...“

8. Článok 6 uvedenej smernice znie takto:

„1. Bez ohľadu na článok 2 ods. 2 členské štáty môžu stanoviť, že rozdiely v zaobchádzaní z dôvodu veku nie sú diskrimináciou, ak v kontexte vnútroštátnych právnych predpisov sú objektívne a primerane odôvodnené oprávneným cieľom, vrátane zákonnej politiky zamestnanosti, trhu práce a cieľov odbornej prípravy, a ak prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa sú primerané a nevyhnutné. Takéto rozdiely v zaobchádzaní môžu okrem iného zahrňovať:

a) stanovenie osobitných podmienok prístupu k zamestnaniu a odbornej príprave, zamestnaniu a povolaniu vrátane podmienok prepúšťania a odmeňovania pre mladých a starších pracovníkov a osoby s opatrovatelskými povinnosťami, aby sa podporila ich profesionálna integrácia alebo aby sa zabezpečila ich ochrana;

b) stanovenie podmienok minimálneho veku, odbornej praxe alebo rokov služby pre prístup k zamestnaniu alebo k určitým výhodám, ktoré so zamestnaním súvisia;

...“

B – *Dánske právo*

9. Zákon o právnych vzťahoch medzi zamestnávateľmi a zamestnancami (zákon o zamestnancoch) [lov om retsforholdet mellem arbejdsgivere og funktionærer (funktionærloven)] obsahuje vo svojom § 2a nasledujúce ustanovenia týkajúce sa osobitného odstupného:

„1. V prípade prepustenia zamestnanca, ktorý bol v tom istom podniku v pracovnom pomere nepretržite 12, 15 alebo 18 rokov, je zamestnávateľ povinný pri odchode vyplatiť zamestnancovi sumu zodpovedajúcu jednému, dvom alebo trom mesačným mzdám.

2. Ustanovenia uvedené v odseku 1 sa neuplatnia, ak bude zamestnanec v čase odchodu poberať starobný dôchodok.^[4]

3. Odstupné sa nevyplatí, ak bude zamestnanec v čase odchodu poberať starobný dôchodok platený zamestnávateľom a ak sa zamestnanec stal účastníkom predmetného systému dôchodkového zabezpečenia pred dosiahnutím veku 50 rokov.

...“

10. Højesteret (Najvyšší súd) spresňuje, že Dánske kráľovstvo prebralo smernicu 2000/78 zákonom č. 1417, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o zákaze diskriminácie na trhu práce (lov nr. 1417 om ændring af lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v.) z 22. decembra 2004⁵.

11. Vnútroštátny súd navyše uvádza, že od zavedenia § 2a zákona o zamestnancoch v roku 1971 viackrát rozhodol o výklade odseku 3 tohto ustanovenia, a to aj po novele antidiskriminačného zákona v roku 2004. V rozsudku zo 17. januára 2014⁶, v ktorom zaujal stanovisko k dôsledkom rozsudku Súdneho dvora Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600) pre uplatnenie § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch v prípade zamestnávateľov vo verejnom sektore, vnútroštátny súd v súvislosti s judikatúrou týkajúcou sa tohto ustanovenia a dôsledkami tohto rozsudku konštatoval:

„Podľa ustálenej judikatúry (naposledy rozsudok Najvyššieho súdu uverejnený v UfR 2008.1892) sa § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch vykladá v tom zmysle, že zamestnanec nemá nárok na odstupné, ak má nárok na starobný dôchodok..., bez ohľadu na to, či sa dočasne rozhodne nepoberať dôchodok, aby mohol pokračovať v profesijnej kariére. Toto zákonné ustanovenie nebolo po vyhlásení rozsudku vo veci Ingeniørforeningen i Danmark/Region Syddanmark [(C-499/08, ECLI:EU:C:2010:600)] novelizované, ale v dôsledku tohto rozsudku zamestnávateľ vo verejnom sektore nemôže uplatniť toto ustanovenie v prípadoch, keď zamestnanec preukáže, že sa chce dočasne rozhodnúť nepoberať starobný dôchodok, aby mohol pokračovať v profesijnej kariére.“

II – Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

12. Pán Rasmussen bol prepustený a odišiel zo svojho pracovného miesta v spoločnosti Ajos koncom júna 2009. Vzhľadom na to, že pracoval v tejto spoločnosti od 1. júna 1984, mal na základe § 2a ods. 1 zákona o zamestnancoch v zásade nárok na odstupné zodpovedajúce trom mesačným mzdám. Keďže však v čase odchodu dosiahol vek 60 rokov a mal nárok na starobný dôchodok vyplácaný

4 — Pokiaľ ide o výklad smernice 2000/78 v súvislosti s § 2a ods. 2 zákona o zamestnancoch, ktorý podal Súdny dvor, pozri rozsudok Ingeniørforeningen i Danmark (C-515/13, EU:C:2015:115).

5 — Ďalej len „antidiskriminačný zákon“.

6 — Vec 96/2013 a i. (UfR 2014.1119).

zamestnávateľom na základe dôchodkového systému, do ktorého vstúpil pred dosiahnutím veku 50 rokov, podľa § 2a ods. 3 tohto zákona – v zmysle jeho ustáleného výkladu vo vnútroštátnej judikatúre – nemal nárok na toto odstupné, aj keď po svojom odchode zo zamestnania zostal na trhu práce.

13. V marci 2012 Dansk Formands Forening (Dánske združenie predákov) podalo v mene pána Rasmussena proti spoločnosti Ajos žalobu o vyplatenie odstupného zodpovedajúceho trom mesačným mzdám podľa § 2a ods. 1 zákona o zamestnancoch. V tejto súvislosti sa toto združenie opieralo o rozsudok Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600).

14. Dňa 14. januára 2014 Sø- og Handelsretten (námorný a obchodný súd) vyhovel žalobe o vyplatenie predmetného odstupného, ktorú podali dedičia po pánovi Rasmussenovi, ktorý medzitým zomrel. Tento súd rozhodol, že z rozsudku Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600) vyplýva, že § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch odporuje smernici 2000/78, a konštatoval, že predchádzajúci výklad tohto ustanovenia vo vnútroštátnej judikatúre odporuje všeobecnej zásade práva Únie zakazujúcej diskrimináciu na základe veku.

15. Ajos podala proti tomuto rozsudku odvolanie na Højesteret. Na podporu svojho odvolania uviedla, že výklad § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch, ktorý by bol v súlade s rozsudkom Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600), by bol výkladom *contra legem*. Tiež uviedla, že uplatnenie takého jasného a jednoznačného ustanovenia, akým je § 2a ods. 3 tohto zákona, nemožno vylúčiť na základe všeobecnej zásady práva Únie zakazujúcej diskrimináciu na základe veku, lebo inak by mohlo dôjsť k porušeniu zásad právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery.

16. Dedičia po pánovi Rasmussenovi trvajú na svojom nároku na vyplatenie odstupného podľa § 2a ods. 1 zákona o zamestnancoch a náhrady podľa § 7 antidiskriminačného zákona.

17. Højesteret vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania pripomína, že z rozsudku Dominguez (C-282/10, EU:C:2012:33) vyplýva, že vo vzťahoch medzi súkromnými osobami nemožno priznať ustanoveniam smernice priamy účinok. V spore medzi jednotlivcami by sa mal prípadný rozpor medzi ustanovením vnútroštátneho práva a smernicou vyriešiť konformným výkladom ustanovenia vnútroštátneho práva. Zásada konformného výkladu však má obmedzenia a nemôže slúžiť ako základ na výklad vnútroštátneho práva *contra legem*. V prejednávanom prípade by bol pritom podľa ustálenej vnútroštátnej judikatúry konformný výklad § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch práve výkladom *contra legem*.

18. Preto treba preskúmať, či sa na všeobecnú zásadu práva Únie, akou je zásada zákazu diskriminácie na základe veku, možno odvolávať voči zamestnávateľovi v súkromnom sektore s cieľom dosiahnuť, aby tento zamestnávateľ vyplatil odstupné, ktoré stanovuje dánske právo, aj keď tento zamestnávateľ podľa tohto práva nemá takú povinnosť. Prejednávaný prípad teda vyvoláva aj otázku, do akej miery nepísaná zásada práva Únie môže brániť jednotlivcovi v tom, aby sa odvolával na ustanovenie vnútroštátneho právneho predpisu.

19. Na preskúmanie tejto otázky treba určiť, či má zásada zákazu diskriminácie na základe veku v tejto oblasti rovnaký obsah a rovnaký dosah ako smernica 2000/78, alebo či táto smernica stanovuje ochranu pred diskrimináciou na základe veku, ktorá je širšia než tá, ktorá vyplýva z uvedenej zásady.

20. Vnútroštátny súd sa tiež na jednej strane pýta, či zásadu zákazu diskriminácie na základe veku možno – ako to vyplýva z rozsudkov Mangold (C-144/04, EU:C:2005:709) a Küçükdeveci (C-555/07, EU:C:2010:21) – priamo uplatniť vo vzťahoch medzi jednotlivcami, a na druhej strane sa pýta, ako sa má priame uplatňovanie tejto zásady vyvážiť so zásadou právnej istoty a so súvisiacou zásadou ochrany legitímnej dôvery.

21. Vnútroštátny súd sa navyše pýta, či v situácii, o akú ide vo veci samej, právo Únie dovoľuje vnútroštátnemu súdu, aby vyvážil na jednej strane zásadu zákazu diskriminácie na základe veku so zásadami právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery na druhej strane a dospel k záveru, že zásada právnej istoty musí mať prednosť pred zásadou zákazu diskriminácie na základe veku, takže zamestnávateľ by podľa vnútroštátneho práva nemal povinnosť vyplatiť odstupné.

22. V tejto súvislosti sa vnútroštátny súd tiež pýta, či možno pri tomto vyvažovaní vziať do úvahy skutočnosť, že zamestnanec môže prípadne žiadať od Dánskeho kráľovstva náhradu škody v dôsledku nezlučiteľnosti dánskych právnych predpisov s právom Únie.

23. Za týchto podmienok Højesteret rozhodol o prerušení konania a položil Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

- „1. Bráni všeobecná zásada práva Únie zakazujúca diskrimináciu na základe veku takej právnej úprave, akou je dánska právna úprava, podľa ktorej zamestnanci nemajú nárok na odstupné, ak majú nárok na starobný dôchodok vyplácaný ich zamestnávateľom v rámci dôchodkového systému, do ktorého vstúpili pred dosiahnutím veku 50 rokov, bez ohľadu na to, či sa rozhodnú zostať na trhu práce, alebo odísť do dôchodku?
2. Je zlučiteľné s právom Únie, ak dánsky súd v spore medzi zamestnancom a súkromným zamestnávateľom, ktorý sa týka vyplatenia odstupného, ktoré zamestnávateľ podľa vnútroštátnej právnej úpravy opísanej v prvej otázke nie je povinný vyplatiť, ale tento výsledok je v rozpore so všeobecnou zásadou práva Únie zakazujúcou diskrimináciu na základe veku, vyváži túto zásadu a jej priamy účinok so zásadou právnej istoty a súvisiacou zásadou ochrany legitímnej dôvery a po tomto vyvážení dospeje k záveru, že zásada právnej istoty musí mať prednosť pred zásadou zákazu diskriminácie na základe veku, v dôsledku čoho zamestnávateľ podľa vnútroštátnej právnej úpravy nie je povinný vyplatiť odstupné? Vnútroštátny súd tiež žiada o usmernenie, pokiaľ ide o to, či skutočnosť, že zamestnanec môže – v závislosti od okolností – žiadať od štátu náhradu škody v dôsledku nezlučiteľnosti dánskych právnych predpisov s právom Únie, má vplyv na otázku, či také vyváženie prichádza do úvahy.“

III – Moja analýza

24. Skôr než uvediem svoju analýzu otázok, ktoré položil vnútroštátny súd, je potrebné pripomenúť závery, ku ktorým Súdny dvor dospel vo svojom rozsudku Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600).

25. V tomto rozsudku mal Súdny dvor rozhodnúť, či sa článok 2 a článok 6 ods. 1 smernice 2000/78 majú vykladať v tom zmysle, že bránia takej vnútroštátnej právnej úprave, na základe ktorej pracovníci majúci nárok na vyplácanie starobného dôchodku svojím zamestnávateľom v rámci dôchodkového systému, do ktorého vstúpili pred dosiahnutím veku 50 rokov, nemôžu výlučne na základe tejto skutočnosti dostať osobitné odstupné určené na podporu opätovného profesijného začlenenia pracovníkov, ktorí majú v podniku odpracovaných viac než 12 rokov.

26. Pripomínam, že z § 2a ods. 1 zákona o zamestnancoch vyplýva, že zamestnanec, ktorý bol v tom istom podniku v pracovnom pomere nepretržite 12, 15 alebo 18 rokov, má nárok na odstupné. § 2a ods. 3 tohto zákona odchyľne stanovuje, že odstupné sa nevyplatí, ak bude zamestnanec v čase odchodu poberať starobný dôchodok platený zamestnávateľom a ak sa zamestnanec stal účastníkom predmetného systému dôchodkového zabezpečenia pred dosiahnutím veku 50 rokov.

27. Treba poznamenať, že Súdny dvor vo svojom opise dánskej právnej úpravy spomenul, že Vestre Landsret (západný odvolací súd) spresnil, že „podľa ustálenej vnútroštátnej judikatúry, právo na osobitné odstupné zaniká, ak súkromný režim dôchodkového poistenia, do ktorého zamestnávateľ prispieval, umožňuje vyplácanie starobného dôchodku v čase odchodu, a to aj v prípade, že si zamestnanec nechce uplatniť toto právo na dôchodok“⁷.

28. Súdny dvor uviedol, že predmetná vnútroštátna právna úprava stanovuje rozdielne zaobchádzanie na základe vekového kritéria v zmysle článku 1 v spojení s článkom 2 ods. 2 písm. a) smernice 2000/78.⁸ Konštatoval, že na cieľ ochrany pracovníkov s veľkým počtom odpracovaných rokov v podniku a pomoci ich opätovného začlenenia do profesijného života, ktorý sleduje osobitné odstupné, možno v zásade hľadiť tak, že môže odôvodňovať také rozdielne zaobchádzanie na základe veku.⁹

29. Súdny dvor okrem toho konštatoval, že „zúženie poskytnutia osobitného odstupného výlučne na pracovníkov, ktorí v okamihu svojho prepustenia nebudú mať nárok na starobný dôchodok, na ktorý prispieval ich zamestnávateľ, sa nezdá neprimerané vzhľadom na cieľ sledovaný zákonodarcom spočívajúci vo zvýšenej ochrane pracovníkov, ktorých prechod na iné zamestnanie sa zdá delikátny z dôvodu počtu rokov odpracovaných v podniku“¹⁰. Súdny dvor navyše poukázal na to, že „§ 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch umožňuje tiež obmedziť možnosti zneužitia spočívajúce v tom, že by pracovník mal nárok na náhradu určenú na podporu pri hľadaní nového zamestnania, hoci by odchádzal do dôchodku“¹¹. Súdny dvor z toho vyvodil, že toto ustanovenie „sa nezdá zjavne neprimerané na dosiahnutie legitímneho cieľa politiky zamestnanosti sledovaného zákonodarcom“¹².

30. Súdny dvor potom overil, či predmetné opatrenie nejde nad rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie cieľa sledovaného zákonodarcom. V tejto súvislosti vychádzal z nasledujúceho rozlíšenia.

31. Súdny dvor na jednej strane na základe znenia § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch konštatoval, že toto ustanovenie „v časti, v ktorej vylučuje z poskytnutia osobitného odstupného pracovníkov, ktorí budú v okamihu prepustenia poberať od svojho zamestnávateľa starobný dôchodok, nejde nad rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie sledovaných cieľov“¹³.

32. Súdny dvor na druhej strane vzal do úvahy spresnenie, ktoré uviedol Vestre Landsret, týkajúce sa významu, ktorý ustálená vnútroštátna judikatúra pripisuje § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch, pričom táto judikatúra považuje za osoby, ktoré skutočne budú poberať starobný dôchodok od svojho zamestnávateľa, aj tie osoby, ktoré len majú nárok na takýto dôchodok. Súdny dvor v tejto súvislosti uviedol, že „neumožnením vyplatenia osobitného odstupného pracovníkovi, ktorý napriek tomu, že má nárok na starobný dôchodok vyplácaný svojím zamestnávateľom, zamýšľa pokračovať v profesijnej kariére, § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch neprimerane zasahuje do legitímnych záujmov pracovníkov, ktorí sa nachádzajú v takejto situácii, čím ide nad rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie cieľov sociálnej politiky sledovaných týmto ustanovením“¹⁴. Preto rozdielne zaobchádzanie vyplývajúce z tohto ustanovenia podľa Súdneho dvora nemožno odôvodniť v zmysle článku 6 ods. 1 smernice 2000/78.¹⁵

7 — Rozsudok Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600, bod 9).

8 — Tamže (bod 24).

9 — Tamže (bod 31).

10 — Tamže (bod 34).

11 — Tamže.

12 — Rozsudok Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600, bod 35).

13 — Tamže (bod 40).

14 — Tamže (bod 47).

15 — Tamže (bod 48).

33. Dánska vláda vo svojich pripomienkach poukazuje na to, že rozsudok Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600) sa týkal vzťahu medzi zamestnancom a zamestnávateľom vo verejnom sektore, teda vertikálneho vzťahu. Uvedená vláda z toho vyvodzuje, že Súdny dvor v tomto rozsudku teda nerozhodol o tom, či sa § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch so zreteľom na právo Únie môže – napriek tomu, že sa neuplatňuje vo vzťahoch medzi zamestnancami a zamestnávateľmi vo verejnom sektore – naďalej uplatňovať v čisto horizontálnom vzťahu medzi zamestnancom a zamestnávateľom v súkromnom sektore.

34. Zastávam pritom názor, že z rozsudku Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600) možno všeobecne vyvodiť záver, že § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch, ako ho vykladajú vnútroštátne súdy, je nezlučiteľný s článkom 2 a článkom 6 ods. 1 smernice 2000/78. Hoci účastníkmi sporu, na základe ktorého bol vydaný tento rozsudok, boli zamestnanec a zamestnávateľ vo verejnom sektore, z tohto rozsudku vyplýva, že predmetné vnútroštátne ustanovenie jednoducho nemožno uplatniť vo vzťahoch medzi zamestnancami a zamestnávateľmi bez ohľadu na to, či sa tieto vzťahy spravujú verejným právom alebo súkromným právom. Opačný názor by mal za následok obmedzenie pôsobnosti uvedeného rozsudku len na jednu kategóriu právnych vzťahov, a to na verejnoprávne vzťahy.

35. Výklad smernice 2000/78, ktorý Súdny dvor podal vo svojom rozsudku Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600), teda umožnil poukázať na dôvody, pre ktoré § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch, ako ho vykladajú vnútroštátne súdy, treba považovať za nezlučiteľný so smernicou 2000/78. Tieto dôvody platia bez ohľadu na povahu predmetného právneho vzťahu, či už sa spravuje verejným právom alebo súkromným právom.

36. Uplatnenie riešenia, ku ktorému dospel Súdny dvor v tomto rozsudku, v sporoch medzi jednotlivcami však podľa názoru vnútroštátneho súdu vyvoláva určité ťažkosti, ktoré viedli k podaniu prejednávaneho návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

37. Podľa vnútroštátneho súdu uplatnenie tohto riešenia, ku ktorému dospel Súdny dvor, nie je problematické, keď je zamestnávateľ osobou verejného práva. V tomto prípade totiž rozpor medzi § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch a smernicou 2000/78 možno podľa jeho názoru vyriešiť tak, že zamestnanec sa môže odvolať na túto smernicu a dovoľávať sa jej ustanovení, pokiaľ sa zdajú byť bezpodmienečné a dostatočne presné, s cieľom vylúčiť uplatnenie § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch v konkrétnom prípade.

38. Vnútroštátny súd pripomína, že vo vzťahoch medzi súkromnými osobami naopak nemožno priznať ustanoveniam smernice priamy účinok. Uvádza, že v takom prípade možno prípadný rozpor medzi ustanovením vnútroštátneho práva a smernicou vyriešiť tým, že predmetné vnútroštátne ustanovenie sa vyloží v čo najväčšom súlade s predmetnou smernicou, čím sa zdanlivý rozpor medzi týmito dvoma predpismi odstráni. Vnútroštátny súd však spresňuje, že táto zásada konformného výkladu má určité obmedzenia a že najmä nemôže slúžiť ako základ na výklad vnútroštátneho práva *contra legem*.

39. Podľa tohto súdu pritom také obmedzenie existuje v prejednávanej veci, takže v súlade s judikatúrou založenou na rozsudkoch Mangold (C-144/04, EU:C:2005:709) a Küçükdeveci (C-555/07, EU:C:2010:21) treba pri riešení sporu vo veci samej, ktorého účastníkmi sú dve súkromné osoby, použiť zásadu zákazu diskriminácie na základe veku. Použitie tejto zásady potom vyvoláva problém spočívajúci v jej vyvážení so zásadami právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery vnútroštátnym súdom.

40. Úvahy, ktorými sa vnútroštátny súd riadil pri formulovaní svojich otázok, podľa môjho názoru zodpovedajú aspoň sčasti najnovšiemu vývoju v judikatúre Súdneho dvora týkajúcej sa uplatňovania zásady zákazu diskriminácie na základe veku v sporoch medzi jednotlivcami. Použitie všeobecnej právnej zásady je totiž v súlade s touto judikatúrou, keďže Súdny dvor trvá na tom, že smerniciam nemožno priznať horizontálny priamy účinok. V tejto súvislosti pripomínam, že pokiaľ ide o spor medzi jednotlivcami, podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora smernica nemôže zakladať povinnosti

jednotlivcovi, takže na smernicu samu osebe sa voči nemu nemožno odvolávať.¹⁶

41. Napriek tomu z judikatúry Súdneho dvora tiež vyplýva, že smernice majú určitý účinok v sporoch medzi jednotlivcami. Vzhľadom na to, že vnútroštátne súdy sú povinné vykladať svoje vnútroštátne právo v súlade s obsahom a cieľmi smerníc, smernice môžu mať v takých sporoch nepriamy účinok.

42. Pokiaľ ide o úlohu vnútroštátneho súdu v konaní medzi súkromnoprávnymi subjektmi, v ktorom sa zdá, že dotknutá vnútroštátna právna úprava je nezlučiteľná s právom Únie, Súdny dvor totiž rozhodol, že „je úlohou vnútroštátnych súdov zaručiť súdnu ochranu vyplývajúcu pre osoby podliehajúce súdnej právomoci z ustanovení práva Únie a zabezpečiť jej uplatnenie v celom rozsahu“¹⁷. Okrem toho „sa povinnosť členských štátov vyplývajúca z určitej smernice na dosiahnutie výsledku stanoveného touto smernicou, ako aj ich povinnosť prijať všetky potrebné opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy na zabezpečenie plnenia tejto povinnosti vzťahuje na všetky orgány členských štátov vrátane súdnych orgánov v rozsahu ich právomoci“¹⁸.

43. Z toho vyplýva, že „vnútroštátne súdy, ktoré uplatňujú vnútroštátne právo, sú povinné vykladať toto právo čo najväčšmi s ohľadom na znenie a účel predmetnej smernice, aby sa dosiahol ňou sledovaný výsledok, a teda konať v súlade s článkom 288 tretím odsekom ZFEÚ. Táto povinnosť konformného výkladu vnútroštátneho práva je totiž obsiahnutá v systéme Zmluvy o FEÚ, keďže vnútroštátnym súdom umožňuje v rámci ich právomocí zaistiť úplnú účinnosť práva Únie, keď rozhodujú o sporoch, ktoré im boli predložené“¹⁹.

44. Uvedená povinnosť konformného výkladu sa týka všetkých pravidiel vnútroštátneho práva²⁰, vrátane vnútroštátnej judikatúry.²¹

45. Súdny dvor tiež spresnil, že „ak vnútroštátne právo umožňuje za určitých okolností pri použití vlastných výkladových metód vykladať vnútroštátne ustanovenie takým spôsobom, aby bolo možné sa vyhnúť rozporu s inou normou vnútroštátneho práva, alebo aby na tento účel obmedzil dosah tohto ustanovenia tým, že sa použije len do tej miery, aby bolo v súlade s danou normou, je vnútroštátny súd povinný použiť rovnaké metódy na účely dosiahnutia cieľa sledovaného predmetnou smernicou“²².

46. Zásada konformného výkladu teda vyžaduje, aby „vnútroštátne súdy urobili všetko, čo je v ich právomoci, s tým, že zohľadnia vnútroštátne právo ako celok a uplatnia výkladové metódy, ktoré toto právo uznáva, s cieľom zaručiť úplnú účinnosť predmetnej smernice a dospieť k riešeniu, ktoré je v súlade s účelom sledovaným smernicou“²³.

47. Len v prípade, ak vnútroštátne súdy nemôžu podať taký výklad vnútroštátneho práva v súlade so smernicou 2000/78, sa zásada zákazu diskriminácie na základe veku stáva referenčnou normou, ktorá umožňuje vyriešiť spory medzi jednotlivcami tým, že vylúči uplatnenie vnútroštátneho práva, ktoré je v rozpore s právom Únie. Táto zásada teda slúži na nápravu neexistencie horizontálneho priameho

16 — Pozri najmä rozsudok Dominguez (C-282/10, EU:C:2012:33, bod 37 a citovanú judikatúru). Pozri v tomto zmysle tiež rozsudok Association de médiation sociale (C-176/12, EU:C:2014:2, bod 36 a citovanú judikatúru).

17 — Pozri najmä rozsudok Küçükdeveci (C-555/07, EU:C:2010:21, bod 45 a citovanú judikatúru).

18 — Tamže (bod 47 a citovaná judikatúra).

19 — Pozri najmä rozsudok Dominguez (C-282/10, EU:C:2012:33, bod 24 a citovanú judikatúru).

20 — Pozri najmä rozsudok Association de médiation sociale (C-176/12, EU:C:2014:2, bod 38 a citovanú judikatúru).

21 — Rozsudok Centrosteel (C-456/98, EU:C:2000:402, bod 17).

22 — Pozri najmä rozsudok Mono Car Styling (C-12/08, EU:C:2009:466, bod 63 a citovanú judikatúru).

23 — Pozri najmä rozsudok Dominguez (C-282/10, EU:C:2012:33, bod 27 a citovanú judikatúru).

účinku smernice 2000/78, ako aj skutočnosti, že vnútroštátne súdy nemôžu podať výklad svojho vnútroštátneho práva v súlade s touto smernicou. Poukazujem navyše na to, že Súdny dvor vo svojej najnovšej judikatúre jednoznačne zdôraznil, že povinnosti konformného výkladu pripisuje prvoradý význam.²⁴

48. Skôr než vnútroštátne súdy použijú zásadu zákazu diskriminácie na základe veku ako krajné riešenie rozporov medzi právom Únie a vnútroštátnym právom, teda musia náležite overiť, či nemožno podať výklad ich vnútroštátneho práva v súlade so smernicou 2000/78.

49. V tejto súvislosti Súdny dvor spresnil, že požiadavka konformného výkladu vnútroštátneho práva má určité obmedzenia. Povinnosť vnútroštátneho súdu prihliadať pri výklade a uplatňovaní relevantných ustanovení vnútroštátneho práva na obsah a účel smernice je teda „obmedzená všeobecnými zásadami práva, najmä právnou istotou, a nemôže slúžiť ako základ pre výklad *contra legem* vnútroštátneho práva“²⁵.

50. Súdny dvor teda len v prípade, ak na základe pripomienok, ktoré mu boli predložené, zistí, že vnútroštátny súd skutočne čelí takému obmedzeniu, podá – v súlade s postupom, ktorý použil vo svojom rozsudku Küçükdeveci (C-555/07, EU:C:2010:21) – výklad všeobecnej právnej zásady, na konkretizáciu ktorej slúži ustanovenie sekundárneho práva. V prípade rozporu medzi touto zásadou a vnútroštátnym právom Súdny dvor oznámi vnútroštátnemu súdu, že na túto zásadu sa možno odvolávať v spore medzi jednotlivcami s cieľom vylúčiť uplatnenie vnútroštátneho ustanovenia, ktoré odporuje právu Únie.

51. V prejednávanej veci sa vnútroštátny súd domnieva, že nemôže podať výklad svojho vnútroštátneho práva, ktorý by bol v súlade so smernicou 2000/78, lebo inak by podal výklad svojho vnútroštátneho práva *contra legem*.

52. Je pravda, že podľa ustálenej judikatúry výklad vnútroštátneho práva prináleží výlučne vnútroštátnym súdom.²⁶ Tieto súdy teda musia s konečnou platnosťou rozhodnúť, či možno podať výklad ich vnútroštátneho práva v súlade s právom Únie.

53. Napriek tomu zastávam názor, že ak z úvah predložených Súdnemu dvoru v návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že jediným dôvodom, ktorý bráni výkladu vnútroštátneho práva, ktorý by bol v súlade s právom Únie, je existencia ustálenej vnútroštátnej judikatúry, ktorá odporuje právu Únie, Súdny dvor musí oznámiť vnútroštátnemu súdu, či tento súd môže vziať taký dôvod do úvahy. Inak povedané, keď Súdny dvor spresní význam, ktorý treba pripísať určitému obmedzeniu povinnosti konformného výkladu, ktoré sám stanovil, a to výkladu *contra legem*, koná podľa môjho názoru výlučne v medziach svojej právomoci. Zo zásady spolupráce medzi Súdnym dvorom a vnútroštátnymi súdmi, ktorou sa riadi prejudiciálne konanie podľa článku 267 ZFEÚ, ako aj z potrebného účinku tohto konania a z účinného uplatňovania práva Únie teda vyplýva, že Súdny dvor musí oznámiť vnútroštátnemu súdu, ako má postupovať, aby zabránil nesprávnemu použitiu obmedzenia povinnosti konformného výkladu, ktorým je výklad vnútroštátneho práva *contra legem*.

24 — Tamže (bod 23, kde Súdny dvor najskôr uviedol, že „otázka, či sa vnútroštátne ustanovenie nesmie uplatniť, pokiaľ odporuje právu Únie, môže byť položená len v prípade, že nie je možné poskytnúť nijaký konformný výklad tohto ustanovenia“). Pozri v tejto súvislosti SIMON, D.: La panacée de l'interprétation conforme: injection homéopathique ou thérapie palliative? In: *De Rome à Lisbonne: les juridictions de l'Union européenne à la croisée des chemins – Mélanges en l'honneur de Paolo Mengozzi*. Bruxelles: Bruylant, s. 279. Podľa tohto autora „Súdny dvor priznáva metóde konformného výkladu čoraz jednoznačnejšie určitú technickú prioritu vo vzťahu k ostatným dôsledkom prednosti“ (s. 298).

25 — Pozri najmä rozsudok Mono Car Styling (C-12/08, EU:C:2009:466, bod 61 a citovanú judikatúru). Pozri v tomto zmysle tiež rozsudok Association de médiation sociale (C-176/12, EU:C:2014:2, bod 39 a citovanú judikatúru).

26 — Pozri najmä rozsudky Adeneler a i. (C-212/04, EU:C:2006:443, bod 103), ako aj Wilson (C-506/04, EU:C:2006:587, bod 34).

54. Preto vyzývam Súdny dvor, aby dôsledne preskúmal dôvody, pre ktoré sa vnútroštátny súd domnieva, že nemôže podať výklad svojho vnútroštátneho práva, ktorý by bol v súlade so smernicou 2000/78.

55. V tejto súvislosti pripomínam, že – ako výslovne uvádza vnútroštátny súd – z ustálenej vnútroštátnej judikatúry, ktorej doteraz najnovším príkladom je rozsudok vnútroštátneho súdu zo 17. januára 2014²⁷, vyplýva, že § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch sa vykladá v tom zmysle, že zamestnanec nemá nárok na odstupné, ak má nárok na starobný dôchodok vyplácaný zamestnávateľom v rámci dôchodkového systému, do ktorého predmetný zamestnanec vstúpil pred dosiahnutím veku 50 rokov, bez ohľadu na to, či sa zamestnanec dočasne rozhodne nepoberať dôchodok, aby mohol pokračovať v profesijnej kariére. Vnútroštátny súd zastáva názor, že za týchto okolností by bol výklad § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch, ktorý by mohol zabezpečiť súlad tohto ustanovenia so smernicou 2000/78, ako ju Súdny dvor vyložil vo svojom rozsudku Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600), výkladom *contra legem*.

56. Na základe tohto predpokladu sa vnútroštátny súd následne pri formulovaní svojich otázok zamerá na dosah zásady zákazu diskriminácie na základe veku v sporoch medzi súkromnými osobami.

57. Treba teda overiť, či je tento predpoklad, z ktorého vychádza vnútroštátny súd, správny.

58. Dedičia po pánovi Rasmussenovi vo svojich pripomienkach predovšetkým tvrdia, že na základe konformného výkladu je konkrétne možné dosiahnuť, aby § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch a zákaz diskriminácie na základe veku stanovený smernicou 2000/78 existovali popri sebe.

59. Dedičia po pánovi Rasmussenovi v tejto súvislosti spresňujú, že vnútroštátna judikatúra vykladá § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch v tom zmysle, že slovné spojenie „bude poberať“ („vil oppebære“) znamená „môže poberať“ („kan oppebære“). Tento výklad vychádza z názoru, že nemôže závisieť len od vlastného rozhodnutia prepusteného zamestnanca, či v prípade, ak si to želá, bude poberať svoj starobný dôchodok, a teda stratí svoj nárok na odstupné, alebo zatiaľ nebude poberať svoj starobný dôchodok, a tak mu zostane zachovaný nárok na odstupné. Súdny dvor teda vzal do úvahy predpokladaný zámer vnútroštátneho zákonodarcu stanoviť objektívne kritérium týkajúce sa okamihu, keď nárok na odstupné zaniká v dôsledku toho, že zamestnanec má pri svojom odchode nárok na starobný dôchodok.

60. Dedičia po pánovi Rasmussenovi spochybňujú konštatovanie vnútroštátneho súdu, že výklad § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch, ktorý môže zabezpečiť súlad tohto ustanovenia so smernicou 2000/78, ako ju Súdny dvor vyložil vo svojom rozsudku Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600), by bol výkladom *contra legem*, keďže podľa ich názoru by sa taký konformný výklad podal len v medziach znenia uvedeného ustanovenia.

61. Dedičia po pánovi Rasmussenovi v tejto súvislosti odkazujú na návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:248). V bode 84 týchto návrhov totiž generálna advokátka Kokott uviedla – pričom pripomenula pravidlo, že výklad vnútroštátneho práva prináleží výlučne vnútroštátnemu súdu –, že „sa [jej zdá], že výklad v súlade so smernicou [2000/78] je v prejednávanej veci úplne možný“. Na podporu svojho stanoviska poukázala na to, že „prísne poňatie výnimky, ktorá je súčasťou ustanovenia § 2a ods. 3 [zákona o zamestnancoch], podľa súčasného stavu vecí spočíva len na výklade, ktorý mu dáva dánsky súd. Znenie tohto ustanovenia... by sa mohlo tiež chápať v tom zmysle, že sa vzťahuje len na osoby, ktoré *skutočne poberajú* starobný dôchodok, a nemuselo by sa nevyhnutne vzťahovať aj na osoby, ktoré *mohli poberať* starobný dôchodok“.

27 — Pozri poznámku pod čiarou 6 týchto návrhov.

62. Európska komisia v tom istom zmysle – aj keď sa podrobnejšie nezaobrá týmto riešením – vo svojich pripomienkach poznamenáva, že výklad, ktorý podáva vnútroštátna judikatúra, nevyhnutne nevyplýva zo znenia § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch, lebo slovné spojenie „bude poberať“ možno podľa všetkého vykladať aj v tom zmysle, že zamestnanec stratí nárok na odstupné len v prípade, ak skutočne využije svoj nárok na starobný dôchodok.

63. Napokon poukazujem na to, že samotná dánska vláda v pripomienkach, ktoré predložila vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600), nevyjadřila názor, že výklad § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch, ktorý by bol v súlade so smernicou 2000/78, je nemožný. Uviedla totiž, že ak by sa Súdny dvor nestotožnil s názorom, ktorý vtedy zastávala, teda že dánske vnútroštátne právo je v súlade s touto smernicou, „vnútroštátny súd by mal overiť, či môže v rámci výkladu § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch v súlade so smernicou [2000/78] dospieť k výsledku, ktorý zostane v medziach [tejto] smernice, bez toho, aby určil, že [toto ustanovenie] sa neuplatní na vzťahy medzi zamestnancami vo verejnom sektore a ich zamestnávateľmi“²⁸.

64. Domnievam sa, že tento návrh je mimoriadne vhodný, keďže technika konformného výkladu umožňuje tak v kontexte veci, v ktorej bol vydaný rozsudok *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600), ako aj v kontexte prejednávanej veci obmedziť dosah § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch na to, čo výslovne vyplýva zo znenia tohto ustanovenia. Riešenie spočívajúce v úplnom neuplatnení uvedeného ustanovenia by naopak nebolo vhodné, keďže v uvedenom rozsudku Súdny dvor len poukázal na to, že výklad § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch, ktorý podali vnútroštátne súdy, je nezlučiteľný so smernicou 2000/78.

65. Ako už bolo uvedené, z rozsudku *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600) v skutočnosti nevyplýva, že samotné znenie § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch je nezlučiteľné so smernicou 2000/78. Naopak Súdny dvor v tomto rozsudku uznal, že uvedené ustanovenie – pokiaľ sa vykladá doslovne – môže byť odôvodnené cieľom ochrany zamestnania. Súdny dvor konštatoval, že smernici 2000/78 odporuje skutočnosť, že podľa judikatúry sa toto ustanovenie vzťahuje aj na zamestnancov, ktorí môžu poberať starobný dôchodok, bez toho, aby sa overilo, či ho skutočne poberajú. Úvahy Súdneho dvora nepriamo sponchyňujú koherentnosť vnútroštátneho ustanovenia, ako ho vykladajú vnútroštátne súdy: prečo majú byť zamestnanci, ktorí sa dočasne rozhodnú nepoberať starobný dôchodok, aby mohli pokračovať v profesijnej kariére, pozbavení opatrenia, ktorého účelom je práve pomôcť im nájsť si zamestnanie?

66. Za týchto okolností je uplatnenie výkladu vnútroštátneho práva, ktorý je v súlade so smernicou 2000/78, vnútroštátnym súdom najvhodnejším nástrojom na vyriešenie rozporu medzi vnútroštátnym právom a právom Únie, keďže umožňuje vylúčiť význam, ktorý vnútroštátna judikatúra pripisuje § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch a ktorý je v rozpore s touto smernicou, a priznať tomuto vnútroštátnemu ustanoveniu význam, ktorý nielenže zodpovedá jeho zneniu, ale je tiež v súlade s uvedenou smernicou.

67. V tejto súvislosti treba presne vymedziť, čo predstavuje situáciu, keď konformný výklad nie je možný, a konkrétnejšie čo znamená výklad *contra legem*.

68. Latinské slovné spojenie „*contra legem*“ doslova znamená „proti zákonu“. Výklad *contra legem* treba podľa môjho názoru chápať ako výklad, ktorý odporuje samotnému zneniu predmetného vnútroštátneho ustanovenia. Inak povedané, vnútroštátny súd čelí prekážke výkladu *contra legem*, ak sa jasné a jednoznačné znenie vnútroštátneho ustanovenia zdá nezlučiteľné so znením smernice. Súdny dvor uznal, že výklad *contra legem* je obmedzením povinnosti konformného výkladu, keďže od vnútroštátnych súdov nemôže vyžadovať, aby využili svoju úlohu spočívajúcu vo výklade práva takým spôsobom, že by nahradili zákonodarnú moc.

69. Ako už bolo uvedené, vnútroštátny súd sa vôbec nenachádza v takej situácii. Ak by totiž podal výklad § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch, ktorý je v súlade so smernicou 2000/78, vôbec by nemusel preformulovať toto vnútroštátne ustanovenie. Vnútroštátny súd by teda nezasiahol do právomoci vnútroštátneho zákonodarcu.

70. Na to, aby vnútroštátny súd podal konformný výklad, bude musieť len zmeniť svoju judikatúru, aby sa výklad smernice 2000/78, ktorý podal Súdny dvor vo svojom rozsudku Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600), v celom rozsahu uplatňoval vo vnútroštátnom právnom poriadku nielen na vzťahy medzi zamestnávateľmi a zamestnancami, ktoré sa spravujú verejným právom, ale aj na také vzťahy, ktoré sa riadia súkromným právom.

71. Ak Súdny dvor uloží vnútroštátnemu súdu povinnosť zmeniť svoju judikatúru, vôbec nezaviazhe tento súd, aby prekročil svoje právomoci. Pripomenie tomuto súdu, že jeho základnou úlohou je „zaručiť súdnu ochranu vyplývajúcu pre osoby podliehajúce súdnej právomoci z ustanovení práva Únie a zabezpečiť ich uplatnenie v celom rozsahu“²⁹. Súdny dvor mu tiež pripomenie, že „povinnosť členských štátov vyplývajúca z určitej smernice na dosiahnutie výsledku stanoveného touto smernicou, ako aj ich povinnosť prijať všetky potrebné opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy na zabezpečenie plnenia tejto povinnosti sa vzťahuje na všetky orgány členských štátov vrátane súdnych orgánov v rozsahu ich právomoci“³⁰.

72. Prekážka týkajúca sa judikatúry teda nie je porovnateľná s prekážkou, ktorá spočíva v existencii ustanovenia vnútroštátneho právneho predpisu, ktorého znenie je nezlučiteľné s ustanovením práva Únie. V tejto poslednej uvedenej situácii totiž vnútroštátny súd nemôže odstrániť prekážku, lebo inak by nahradil zákonodarnú moc tým, že by preformuloval predmetné ustanovenie.

73. Dodávam, že ak by sa pripustilo, že existencia ustálenej vnútroštátnej judikatúry, ktorá odporuje právu Únie, môže brániť tomu, aby vnútroštátny súd podal výklad vnútroštátneho ustanovenia v súlade s právom Únie, výrazne by sa tým znížila účinnosť tejto techniky pri riešení rozporov medzi právom Únie a vnútroštátnymi právnymi poriadkami.

74. Okrem toho sa domnievam, že v situácii, o akú ide vo veci samej, zásada právnej istoty ani zásada ochrany legitímnej dôvery nebránia tomu, aby vnútroštátny súd podal výklad § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch, ktorý je v súlade so smernicou 2000/78.

75. Na mojom závere konkrétnejšie nič nemení skutočnosť, že taký výklad vnútroštátneho práva vnútroštátnym súdom bude mať za následok, že zamestnávateľovi vznikne povinnosť vyplatiť odstupné, o ktoré ide v spore vo veci samej.

76. Z judikatúry Súdneho dvora síce vyplýva, že „povinnosť vnútroštátneho súdu prihliadať pri výklade relevantných ustanovení svojho vnútroštátneho práva na obsah smernice je obmedzená v prípade, ak taký výklad vedie k tomu, že voči jednotlivcovi sa uplatní povinnosť stanovená smernicou, ktorá nebola prebratá, alebo tým skôr v prípade, ak vedie k vyvodu alebo sprísneniu trestnoprávnej zodpovednosti osôb, ktoré konajú v rozpore s ustanoveniami smernice, na základe nej bez toho, aby bol prijatý zákon na jej vykonanie“³¹. Táto judikatúra sa však týka predovšetkým obmedzení povinnosti konformného výkladu v trestných veciach³² a podľa môjho názoru sa nemá chápať tak, že zakazuje výklad vnútroštátneho práva v súlade so smernicou, ktorý by viedol k tomu, že zamestnávateľovi vznikne povinnosť vyplatiť odstupné, o aké ide vo veci samej.

29 — Pozri najmä rozsudok Küçükdeveci (C-555/07, EU:C:2010:21, bod 45 a citovanú judikatúru).

30 — Tamže (bod 47 a citovaná judikatúra).

31 — Pozri najmä rozsudok Arcaro (C-168/95, EU:C:1996:363, bod 42 a citovanú judikatúru).

32 — Pozri najmä rozsudok Caronna (C-7/11, EU:C:2012:396, body 51 a 52, ako aj citovanú judikatúru).

77. Ak by sa malo konštatovanie, že povinnosť vnútroštátneho súdu prihliadať pri výklade relevantných ustanovení svojho vnútroštátneho práva na obsah smernice je obmedzená v prípade, ak taký výklad vedie k tomu, že voči jednotlivcovi sa uplatní povinnosť stanovená smernicou, ktorá nebola prebratá, chápať doslovne, znamenalo by to drastické obmedzenie zásady výkladu vnútroštátneho práva v súlade so smernicami Únie.³³ Domnievam sa teda, že toto obmedzenie povinnosti konformného výkladu nemožno uplatniť mimo kontextu trestného konania, pričom Súdny dvor dospel k tomuto konštatovaniu práve v takom kontexte.³⁴

78. Okrem toho v situácii, o akú ide vo veci samej, by povinnosť zamestnávateľa vyplatiť odstupné nevyplývala priamo zo smernice 2000/78, ale zo samotného vnútroštátneho práva, ktorého dosah by vďaka konformnému výkladu zodpovedal jeho zneniu. Inak povedané, nejde tu o situáciu, v ktorej by konformný výklad viedol k tomu, že jednotlivcovi by vznikla povinnosť stanovená smernicou, ktorá nemá oporu v platnom vnútroštátnom práve. Zamestnávateľovi by vznikla povinnosť vyplatiť odstupné na základe vnútroštátneho ustanovenia, ktoré by bolo zbavené svojho významu odporujúceho právu Únie.

79. Napokon treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry „výklad pravidla práva Únie, ktorý podáva Súdny dvor v rámci výkonu svojej právomoci podľa článku 267 ZFEÚ, objasňuje a v prípade potreby spresňuje význam a pôsobnosť tohto pravidla tak, ako sa má alebo sa malo chápať a uplatňovať od okamihu, keď nadobudlo účinnosť. Inak povedané, rozsudok v prejudiciálnom konaní nemá konštitutívny, ale len deklaratórny charakter, s tým dôsledkom, že jeho účinky sa v zásade vracajú do času nadobudnutia účinnosti pravidla, ktoré je predmetom výkladu“³⁵. Podľa Súdneho dvora „z toho vyplýva, že takto vykladané pravidlo súd môže a musí uplatňovať aj na právne vzťahy vzniknuté a vytvorené pred vydaním rozsudku, ktorým sa rozhodlo o návrhu na výklad, ak sú inak splnené podmienky umožňujúce predložiť príslušnému súdu spor, ktorý sa týka uplatnenia uvedeného pravidla“³⁶.

80. Z ustálenej judikatúry Súdneho dvora navyše vyplýva, že „iba výnimočne môže Súdny dvor uplatnením všeobecnej zásady právnej istoty, ktorá je súčasťou právneho poriadku [Únie], dospieť k tomu, že obmedzí možnosť všetkých dotknutých osôb dovoľávať sa ustanovenia, ktoré vyložil, so zreteľom na spochybnenie právnych vzťahov vzniknutých v dobrej viere“³⁷. Okrem toho „také obmedzenie možno podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora pripustiť iba v samotnom rozsudku, ktorým sa rozhoduje o požadovanom výklade“³⁸. Podľa Súdneho dvora „časové účinky požadovaného výkladu, ktorý Súdny dvor dáva ustanoveniu práva [Únie], totiž treba nevyhnutne určiť v jediný moment. Zásada, že obmedzenie možno pripustiť iba v samotnom rozsudku, ktorým sa rozhoduje o požadovanom výklade, v tomto ohľade zabezpečuje rovnosť zaobchádzania s členskými štátmi a ďalšími subjektmi so zreteľom na toto právo, a tým spĺňa požiadavky vyplývajúce zo zásady právnej istoty“³⁹.

81. Treba pritom konštatovať, že Súdny dvor vo svojom rozsudku Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600) neobmedzil časové účinky výkladu smernice 2000/78, ktorý podal v súvislosti s § 2a ods. 3 zákona o zamestnancoch. V tomto prejudiciálnom konaní Súdny dvor nemá opäť rozhodnúť o zlučiteľnosti tohto ustanovenia s uvedenou smernicou, ale má len spresniť, ako treba

33 — Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Jacobs vo veci Centrosteel (C-456/98, EU:C:2000:137, bod 34).

34 — Tamže. Pozri v tejto súvislosti najmä LENAERTS, K., CORTHAUT, T.: Of birds and hedges: the role of primacy in invoking norms of EU law. In: *European Law Review*, 2006, roč. 31, č. 3, s. 287, najmä s. 295 a 296, ako aj komentár S. Prechala k rozsudku Pfeiffer a i. (C-397/01 až C-403/01, EU:C:2004:584) uverejnený v *Common Market Law Review*, 2005, roč. 42, s. 1445, najmä bod 6.4.

35 — Pozri najmä rozsudok Pohl (C-429/12, EU:C:2014:12, bod 30 a citovanú judikatúru).

36 — Pozri najmä rozsudok Meilicke a i. (C-292/04, EU:C:2007:132, bod 34 a citovanú judikatúru).

37 — Tamže (bod 35 a citovaná judikatúra).

38 — Tamže (bod 36 a citovaná judikatúra).

39 — Tamže (bod 37).

v spore medzi jednotlivcami vyriešiť rozpor medzi právom Únie a vnútroštátnym právom. Súdny dvor teda v tomto prejudiciálnom konaní – aj keby mu bola predložená žiadosť v tomto zmysle, čo sa nestalo – nemôže obmedziť časové účinky svojho rozsudku Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600).

82. Ak by vnútroštátny súd bol za okolností prejednávanej veci oprávnený obmedziť svoju povinnosť konformného výkladu s odvolaním sa na zásadu právnej istoty, viedlo by to k obmedzeniu časových účinkov rozsudku Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600), a to aj napriek tomu, že Súdny dvor nekonštatoval, že táto zásada odôvodňuje také obmedzenie. Ako pritom možno vyvodiť z citovanej judikatúry týkajúcej sa časových účinkov rozsudkov vydaných v prejudiciálnom konaní, len Súdnemu dvoru prináleží rozhodovať o časových obmedzeniach výkladu, ktorý podá.⁴⁰

83. Z vyššie uvedených úvah vyplýva, že vnútroštátnemu súdu, ktorý prejednáva spor medzi jednotlivcami spadajúci do pôsobnosti smernice 2000/78, prináleží podať taký výklad ustanovení svojho vnútroštátneho práva, ktoré uplatňuje, aby sa mohli uplatňovať v súlade so znením a cieľom tejto smernice. Existencia ustálenej vnútroštátnej judikatúry odporujúcej smernici 2000/78 nebráni tomu, aby vnútroštátny súd splnil túto povinnosť konformného výkladu. Okrem toho za okolností, o aké ide vo veci samej, zásada právnej istoty ani zásada ochrany legitímnej dôvery nebránia splneniu takej povinnosti.

IV – Návrh

84. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy navrhujem odpovedať na otázky, ktoré položil Højesteret (Najvyšší súd), takto:

Vnútroštátnemu súdu, ktorý prejednáva spor medzi jednotlivcami spadajúci do pôsobnosti smernice Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani, prináleží podať taký výklad ustanovení svojho vnútroštátneho práva, ktoré uplatňuje, aby sa mohli uplatňovať v súlade so znením a cieľom tejto smernice. Existencia ustálenej vnútroštátnej judikatúry odporujúcej smernici 2000/78 nebráni tomu, aby vnútroštátny súd splnil túto povinnosť konformného výkladu. Okrem toho za okolností, o aké ide vo veci samej, zásada právnej istoty ani zásada ochrany legitímnej dôvery nebránia splneniu takej povinnosti.

40 — Pozri rozsudok Barra a i. (309/85, EU:C:1988:42, bod 13).